

Теорія та методика навчання

УДК 378. 637.233

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.16931800>

**Критерії ефективності програми формування здоров'язберігаючої
компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі фахової
підготовки**

Гарбар Дмитро

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана
Хмельницького

<https://orcid.org/0009-0007-2632-3827>

dimagarbar27@gmail.com

Прийнято: 11.07.2025 | Опубліковано: 29.07.2025

***Анотація:** Метою дослідження було визначення критеріїв ефективності програми формування здоров'язберігаючої компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі фахової підготовки на основі аналізу самооцінки студентами власних професійних умінь і навичок. У дослідженні використано соціологічні методи: анкетування за допомогою авторських опитувальників «Самооцінка фахових умінь та навичок» і «Самооцінка професійної діяльності майбутнього вчителя фізичної культури (здоров'язберігаюча компетентність)», а також методи математичної статистики. Участь у дослідженні взяли студенти спеціальності «Середня освіта. Фізична культура» ($n = 47$) Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького. На основі попередніх досліджень виокремлено сім компонентів здоров'язберігаючої компетентності: аксіологічний, мотиваційний, інформаційно-когнітивний, психофізіологічний, фізкультурно-оздоровчий, культурологічний та комунікативний. Аналіз самооцінки*

професійної діяльності майбутніх учителів фізичної культури показав позитивну динаміку після впровадження програми. Зокрема, за показником «Мотивую та стимулюю учнів до здорового способу життя» кількість студентів з високими оцінками зросла з 28,6 % до 60,0 %, а за критерієм «Застосовую знання біологічних, медичних, педагогічних та психосоціальних аспектів» — з 20,0 % до 51,5 %. Значне підвищення відзначено й у практичних уміннях: застосування професійних навичок зросло з 31,4 % до 68,6 %, а детальна підготовка до занять фізичною культурою крізь призму здоров'язбереження учнів — з 14,3 % до 62,8 %. Результати дослідження також підтвердили покращення фахових знань і вмінь студентів: здатність мотивувати людей і рухатися до спільної мети зросла з 31,4 % до 62,9 %, застосування знань у практичних ситуаціях — з 51,4 % до 74,3 %, робота з різними віковими групами — з 25,7 % до 68,6 %, а здатність до постійного вдосконалення здоров'язберігаючої компетентності — з 22,9 % до 77,1 %. Таким чином, програма формування здоров'язберігаючої компетентності сприяє комплексному розвитку професійних умінь і навичок майбутніх учителів фізичної культури, підвищенню їх мотивації та впевненості у здатності інтегрувати знання різних наук у практичну діяльність, що підтверджує її ефективність у системі фахової підготовки.

Ключові слова: здоров'язберігаюча компетентність, майбутні вчителі фізичної культури, фахова підготовка, професійні уміння та навички, самооцінка, програма формування компетентності, фізкультурно-оздоровча діяльність.

Criteria for the Effectiveness of a Program for Developing Health-Preserving Competence of Future Physical Education Teachers in the Process of Professional Training

Dmytro Harbar

Bohdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University

<https://orcid.org/0009-0007-2632-3827>

dimagarbar27@gmail.com

Abstract: *The aim of the study was to determine the criteria for the effectiveness of a program for developing health-preserving competence of future physical education teachers during professional training, based on students' self-assessment of their professional skills and abilities. The study employed sociological methods, namely questionnaires using the authorial instruments "Self-Assessment of Professional Skills and Abilities" and "Self-Assessment of Professional Activity of Future Physical Education Teachers (Health-Preserving Competence)," as well as methods of mathematical statistics. The participants were students of the "Secondary Education. Physical Education" program (n = 47) at Bohdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University. Based on previous research, seven components of health-preserving competence were identified: axiological, motivational, informational-cognitive, psychophysiological, physical culture and health, cultural, and communicative. Analysis of self-assessment of professional activity demonstrated positive dynamics after the program implementation. Specifically, for the indicator "Motivate and encourage students toward a healthy lifestyle," the proportion of students with high scores increased from 28.6 % to 60.0 %, and for the criterion "Apply knowledge of biological, medical, pedagogical, and psychosocial aspects," it increased from 20.0 % to 51.5 %. Significant improvement was also observed in practical skills: the application of professional abilities increased from 31.4 % to 68.6 %, and detailed preparation for physical education lessons through the lens of student health preservation—from 14.3 % to 62.8 %. The results also confirmed enhanced*

professional knowledge and abilities: the ability to motivate people and work toward a common goal increased from 31.4 % to 62.9 %, the application of knowledge in practical situations—from 51.4 % to 74.3 %, working with different age groups—from 25.7 % to 68.6 %, and the ability for continuous improvement of health-preserving competence—from 22.9 % to 77.1 %. Thus, the program for developing health-preserving competence contributes to the comprehensive development of professional skills and abilities of future physical education teachers, enhances their motivation and confidence in integrating knowledge from various disciplines into practical activities, confirming its effectiveness in professional training.

Keywords: *health-preserving competence, future physical education teachers, professional training, professional skills and abilities, self-assessment, competence development program, physical culture and health activities.*

Постановка проблеми. Сучасна система освіти в Україні орієнтована на формування у майбутніх учителів не лише високого рівня професійних знань і практичних умінь, але й здоров'язберігаючої компетентності, яка забезпечує збереження та зміцнення здоров'я як самих педагогів, так і їхніх вихованців [1, 4, 8]. Умови воєнного стану та соціальних трансформацій особливо актуалізують завдання підготовки педагогів, здатних інтегрувати здоров'язбережувальні технології у свою професійну діяльність [10, 13, 17].

Ефективність освітніх програм передбачає наявність чітких критеріїв оцінювання сформованості компетентності [11]. Визначення таких критеріїв дає змогу відстежувати динаміку професійного розвитку майбутніх учителів фізичної культури та коригувати зміст підготовки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема формування здоров'язберігаючої компетентності майбутніх учителів фізичної культури є актуальною як у теоретичному, так і в практичному аспектах підготовки педагогів. У наукових працях О. Антонової та Н. Поліщук [1] здоров'язберігаюча компетентність розглядається як комплексна характеристика особистості, що

включає ціннісне ставлення до здоров'я та готовність діяти в умовах навчального процесу. Н. Башавець [3-4] підкреслює значення цієї компетентності як основи професійної культури майбутнього фахівця та розвитку його здатності інтегрувати знання з фізичної культури, спорту та реабілітації.

С. Бабюк [2] та С. Гуменюк [15] звертають увагу на професійну підготовку до оздоровчої роботи та застосування інноваційних технологій у навчальному процесі, підкреслюючи інтеграцію теоретичних знань із практичними навичками. Н. Белікова [5] та Н. Бібік і співавт. [6] відзначають компетентнісний підхід як основу формування професійної готовності та умінь майбутніх учителів, а А. Білінський [7] і М. Лук'янченко [18] акцентують роль творчого освітньо-інформаційного середовища у розвитку професійних та особистісних компетентностей.

Т. Бойченко [8] і Д. Воронін [10] аналізують поняття здоров'я, підкреслюючи його міждисциплінарний та соціально-педагогічний контекст. Сучасні дослідження А. Гакман та колег [11-12] уточнюють термінологічні та структурні складові здоров'язберігаючої компетентності, пропонуючи її інтеграцію у професійну підготовку. А. Проценко із співавторами [20, 21] підкреслюють важливість визначення критеріїв ефективності програм, включаючи рівень знань, практичних навичок, мотивації та готовності застосовувати здоров'язберігаючі технології.

Важливий внесок у розуміння міжнародного досвіду внесли І. Гринченко [14] та Д. Сафонов і С. Черненко [22], які досліджували підготовку фахівців у США та Європі, демонструючи ефективність інтегрованих моделей навчання та використання інноваційних технологій. Водночас у сучасних працях виявляються недоліки: недостатньо комплексно оцінено вплив програм на всі компоненти компетентності, обмежено досліджено мотиваційний, комунікативний та культурологічний аспекти, а також практичну адаптацію програм до специфічних потреб різних вікових груп учнів.

У роботі О. Шамич, Іваннікової Г. та Сердюк Л. [24] системно позиціонує фізичну культуру й спорт як підґрунтя здоров'я та благополуччя особистості. Акцент зроблено на взаємозв'язку фізичної активності, психоемоційного стану та соціального благополуччя, а також на освітньо-організаційних умовах підтримки здоров'я (мотивація, інфраструктура, безпека, культура рухової активності). Для нашої теми це задає «рамкові» критерії ефективності програм: наявність середовищних умов, приріст усвідомленої мотивації та стійких оздоровчих практик.

Г. Цигура [23] переносить фокус на індивідуальну освітню траєкторію студента, пропонуючи персоналізацію як механізм формування компетентності. Дослідження підказує критерії процесу: індивідуалізовані цілі, вибір модулів/технологій, самоменеджмент і рефлексія прогресу. Отже, ефективність програми має оцінюватися не лише «середнім приростом», а й ступенем досягнення персональних цілей і відповідності маршруту навчання індивідуальним потребам.

І. Іваній конкретизує сутність здоров'язберезувальної компетентності вчителя фізичної культури, описуючи її як інтеграл ціннісно-мотиваційних, когнітивних, операційно-практичних і рефлексивних компонентів [16]. Звідси випливають змістові критерії: ціннісна спрямованість на здоров'я, системні знання (біо-, медико-, психолого-педагогічні основи), вміння проектувати та реалізовувати безпечні й ефективні заняття, здатність до самооцінювання та корекції власної практики.

О. Вишневська й П. Альміз [9] зосереджуються на ролі оздоровчої фізичної культури у стилі життя студентської молоді, підкреслюючи значення регулярності, доступності та соціальної підтримки. Для оцінювання ефективності програм це трансформується в поведінкові індикатори: частота/тривалість активності, дотримання рекомендацій, перенесення здорових практик у позааудиторний простір, а також у соціально-комунікативні показники (участь у гуртках, подіях, проєктах здоров'я).

М. Піддячий [19] пропонує теоретичні засади формування компетентності старшокласників, наголошуючи на дидактичних принципах (науковість, наступність, практична спрямованість) та міжпредметній інтеграції. Хоч дослідження спрямовано на школярів, висновки масштабуються на підготовку вчителя: критерії якості програми мають охоплювати дидактичний дизайн (цілі–зміст–методи–оцінювання), інтеграцію знань, безпечність і варіативність засобів.

Отже, аналіз літератури свідчить про наявність теоретичної та методологічної бази для формування здоров'язберігаючої компетентності майбутніх учителів фізичної культури. Проте відсутність комплексних емпіричних досліджень, що оцінюють ефективність освітніх програм за всіма компонентами компетентності, визначає актуальність подальшого наукового вивчення цієї проблеми.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проблема формування здоров'язберігаючої компетентності майбутніх учителів фізичної культури залишається актуальною, незважаючи на наявні дослідження. Більшість наукових праць зосереджуються на окремих аспектах – фізичній активності або мотивації до здорового способу життя – без комплексного аналізу взаємозв'язку між усіма компонентами компетентності.

Недостатньо вивчено вплив інтегрованих освітніх програм на розвиток мотиваційної, когнітивної, психофізіологічної, культурологічної та комунікативної складових здоров'язберігаючої компетентності. Обмежені дані існують щодо того, як сучасні методика поєднують теоретичну підготовку з практичними навичками, а також як вони формують здатність студентів мотивувати учнів та реалізовувати здоров'язбережувальні програми.

Особливо недостатньо досліджено соціокультурний аспект: інтеграцію ідей здоров'я у систему професійних цінностей педагогів та розвиток комунікативних умінь для роботи з різними віковими групами. Таким чином, існує потреба у комплексних дослідженнях, які оцінюють вплив освітніх

програм на формування всіх складових здоров'язберігаючої компетентності. Виявлення цих невирішених аспектів є ключовим для розробки ефективних методичних підходів у підготовці майбутніх учителів фізичної культури.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є визначення критеріїв ефективності програми формування здоров'язберігаючої компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі фахової підготовки на основі аналізу самооцінки студентами власних професійних умінь і навичок.

У дослідженні використано соціологічні методи дослідження, а саме: анкетування за допомогою авторського опитувальника «Самооцінка фахових умінь та навичок» і «Самооцінка професійної діяльності майбутнього вчителя фізичної культури (здоров'язберігаюча компетентність)», а також методи математичної статистики. Участь у ньому взяли студенти спеціальності Середня освіта. Фізична культура (n = 47) Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького.

Виклад основного матеріалу дослідження. Нашими попередніми дослідженнями компонентів здоров'язберігаючої компетентності виокремлено [17]: аксіологічний, мотиваційний, інформаційно-когнітивний, психофізіологічний, фізкультурно-оздоровчий, культурологічний, комунікативний. Було розроблено опитувальники, метою яких було оцінка власних спроможностей рівня сформованості фахових компетенцій респондентів. Аналіз самооцінки професійної діяльності майбутніх учителів фізичної культури (n=35) показав позитивну динаміку після впровадження програми формування здоров'язберігаючої компетентності (табл. 1).

За складовою «Мотивую та стимулюю учнів до здорового способу життя» на початковому етапі лише 10 осіб (28,6 %) оцінили свої вміння на рівні «4», а максимальну оцінку «5» не обрав жоден респондент. Після реалізації програми кількість студентів, які визначили свій рівень як «4», зросла до 13 осіб (37,1 %), а ще 8 осіб (22,9 %) вперше поставили собі найвищу оцінку «5». Це свідчить про

суттєве зростання впевненості студентів у здатності мотивувати школярів до здорового способу життя.

Таблиця 1.

Самооцінка професійної діяльності майбутніх вчителів фізичної культури (n=35)

Складові професійної діяльності	Оцінка	До		Після	
		n	%	n	%
Мотивую та стимулюю учнів до ЗСЖ	1	5	14,3	0	-
	2	8	22,9	4	11,4
	3	12	34,3	10	28,6
	4	10	28,6	13	37,1
	5	0	-	8	22,9
Застосовую у професійній діяльності знання біологічних, медичних, педагогічних та психосоціальних аспектів фізичної культури	1	4	11,4	1	2,9
	2	10	28,6	4	11,4
	3	14	40,0	12	34,3
	4	7	20,0	10	28,6
	5	0	-	8	22,9
У практичній діяльності застосовую професійні навички та вміння в галузі здоров'язберігаючої компетентності	1	3	8,6	0	-
	2	9	25,7	4	11,4
	3	12	34,3	7	20,0
	4	11	31,4	15	42,9
	5	0	-	9	25,7
Застосовую у професійній діяльності детальну підготовку до занять фізичною культурою крізь призму здоров'язбереження учнів ЗЗСО	1	6	17,1	0	-
	2	11	31,4	5	14,3
	3	13	37,1	8	22,9
	4	5	14,3	11	31,4
	5	0	-	11	31,4

За критерієм «Застосовую знання біологічних, медичних, педагогічних та психосоціальних аспектів фізичної культури» також зафіксовано покращення. До експерименту лише 7 студентів (20,0 %) обрали оцінку «4», тоді як «5» не зазначив ніхто. Після впровадження програми частка тих, хто обрав «4», зросла до 10 осіб (28,6 %), а ще 8 студентів (22,9 %) вперше визначили свій рівень як «5». Таким чином, збільшилася кількість студентів, які усвідомлюють важливість інтеграції знань з різних наук у професійну діяльність.

Схожа тенденція спостерігається за показником «У практичній діяльності застосовую професійні навички та вміння в галузі здоров'язберігаючої компетентності». Якщо до експерименту лише 11 студентів (31,4 %) оцінили свої навички як «4» і жоден не обрав «5», то після експерименту «4» вказали вже 15 студентів (42,9 %), а 9 осіб (25,7 %) — «5». Це підтверджує зростання практичної підготовленості майбутніх учителів.

Важливим є й показник «Застосовую детальну підготовку до занять фізичною культурою крізь призму здоров'язбереження учнів». До початку програми більшість студентів зупинялися на середніх оцінках: 13 осіб (37,1 %) — «3» та лише 5 (14,3 %) — «4». Після формувального етапу кількість студентів з оцінкою «4» збільшилася більш ніж удвічі (11 осіб; 31,4 %), а ще 11 студентів (31,4 %) відзначили максимальний рівень «5». Дані за самооцінкою фахових знань та вмінь також підтвердили ефективність програми. Так, за показником «Знання та розуміння предметної області та професійної діяльності» кількість студентів, які обрали оцінку «4», зросла з 10 (28,6 %) до 15 (42,9 %), а оцінку «5» — із 3 (8,6 %) до 10 (28,6 %) (табл. 2). За критерієм «Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети» до експерименту лише 2 студенти (5,7 %) обрали «5», тоді як після впровадження програми — уже 8 (22,9 %). Частка студентів, які поставили «4», також зросла з 9 (25,7 %) до 14 (40,0 %).

Таблиця 2.

*Самооцінка фахових знань та вмінь майбутніх вчителів фізичної культури
(n=35)*

Фахові знання та вміння	Оцінка	До		Після	
		n	%	n	%
Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності професійної діяльності	1	5	14,3	0	-
	2	5	14,3	3	8,6
	3	12	34,3	7	20,0
	4	10	28,6	15	42,9
	5	3	8,6	10	28,6
Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети	1	7	20,0	0	-
	2	8	22,9	4	11,4
	3	12	34,3	9	25,7
	4	9	25,7	14	40,0

	5	2	5,7	8	22,9
Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях	1	4	11,4	0	-
	2	3	8,6	4	11,4
	3	10	28,6	5	14,3
	4	14	40,0	11	31,4
	5	4	11,4	15	42,9
Здатність працювати з різними віковими групами учнів	1	5	14,3	0	-
	2	11	31,4	3	8,6
	3	10	28,6	8	22,9
	4	8	22,9	15	42,9
	5	1	2,9	9	25,7
Здатність знаходити шляхи постійного покращення здоров'язберігаючої компетентності вчителя фізичної культури	1	4	11,4	0	-
	2	12	34,3	3	8,6
	3	11	31,4	5	14,3
	4	5	14,3	13	37,1
	5	3	8,6	14	40,0

Значне покращення простежується й у здатності застосовувати знання у практичних ситуаціях. Якщо до початку програми 14 студентів (40,0 %) оцінили свої вміння на рівні «4» і лише 4 (11,4 %) — на рівні «5», то після експерименту оцінку «5» обрали вже 15 осіб (42,9 %), що у 3,7 раза більше порівняно з початковим результатом.

За показником «Здатність працювати з різними віковими групами учнів» позитивна динаміка теж є очевидною. До програми лише 9 студентів (25,7 %) визначили свій рівень як «4», а 1 (2,9 %) — як «5». Після експерименту кількість студентів із рівнем «4» зростає майже вдвічі (15 осіб; 42,9 %), а оцінку «5» поставили вже 9 студентів (25,7 %).

Нарешті, за критерієм «Здатність знаходити шляхи постійного покращення здоров'язберігаючої компетентності» відбулися суттєві зрушення. До програми лише 5 студентів (14,3 %) оцінили свої вміння на рівні «4» і 3 (8,6 %) — на рівні «5». Після її реалізації показники зросли відповідно до 13 (37,1 %) та 14 осіб (40,0 %).

Таким чином, у всіх досліджуваних компонентах відзначено позитивну динаміку зростання самооцінки майбутніх учителів фізичної культури, що

підтверджує ефективність програми формування їхньої здоров'язберігаючої компетентності у процесі фахової підготовки.

Висновки. Реалізація програми формування здоров'язберігаючої компетентності майбутніх учителів фізичної культури сприяє суттєвому підвищенню їх професійних умінь та ціннісного ставлення до здоров'я. Аналіз результатів показав позитивну динаміку у всіх компонентах компетентності.

Аксіологічний компонент підтвердив зростання усвідомлення цінності здоров'я та ролі педагога у його збереженні: частка студентів із високими оцінками зросла майже вдвічі, а низькі оцінки скоротилися у 3–4 рази. Мотиваційний компонент засвідчив підвищення внутрішньої готовності застосовувати знання та мотивувати учнів до здорового способу життя. Інформаційно-когнітивний компонент відобразив розширення теоретичної підготовки та здатності інтегрувати знання різних наук у професійній діяльності.

Психофізіологічний компонент свідчить про підвищення впевненості у застосуванні практичних навичок у реальних та стресових умовах. Фізкультурно-оздоровчий компонент демонструє готовність планувати та проводити заняття з орієнтацією на здоров'я. Культурологічний компонент підтвердив інтеграцію ідей здоров'язбереження в систему професійних цінностей студентів, а комунікативний – розвиток умінь взаємодіяти з різними віковими групами та адаптувати освітні стратегії до потреб учнів.

Отже, результати дослідження свідчать про істотне зростання частки студентів із високими самооцінками та зменшення групи з низьким рівнем компетентності. Це доводить ефективність програми формування здоров'язберігаючої компетентності та її позитивний вплив на професійний розвиток майбутніх учителів фізичної культури.

Список використаних джерел

1. Антонова О. Є., Поліщук Н. М. Здоров'язберігаюча компетентність особистості як наукова проблема (аналіз поняття). *Вища освіта у*

медсестринстві: проблеми і перспективи: зб. статей всеукр. наук.-практ. конф. 2011. С. 27–31.

2. Бабюк С. Професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури до оздоровчої роботи. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2018. Вип. 1(25). С. 8–12.

3. Башавець Н. А. Здоров'язбережувальна компетентність майбутнього фахівця як основа його культури. *Наука і освіта*. 2013. № 1–2. С. 120–122.

4. Башавець Н. *Проблема формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх фахівців фізичної культури, спорту та реабілітації*. 2019.

5. Белікова Н. О. *Підготовка майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до здоров'язбережувальної діяльності: теорія та методика* : [монографія]. К. : ТОВ «Козарі», 2012. – 584 с.

6. Бібік Н. М., Ващенко Л. С., Локшина О. І. *Компетентнісний підхід у сучасній освіті*. К. : КІС, 2004. 112 с.

7. Білинський А. М. Творче освітньо-інформаційне середовище як чинник розвитку особистості вчителя. *Наукові записки Тернопільського нац. пед. ун-ту ім. В. Гнатюка. Сер. Педагогіка*. Тернопіль, 2012. № 2. С. 15–21.

8. Бойченко Т. Здоров'я як категорія: понятійна специфікація у валеології, медицині і педагогіці. *Вісник Інституту розвитку дитини*. Сер.: Філософія, педагогіка, психологія. 2014. № 35. С. 69–75.

9. Вишнеvsька О. В., Альміз П. А. Оздоровча фізична культура у способі життя студентської молоді. *Збірник наукових праць студентів та магістрантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2021. Випуск 15. Секція природничо-економічних наук. С. 182.

10. Воронін Д. Є. Здоров'язберігаюча компетентність студента в соціально-педагогічному аспекті. *Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту*. 2006. № 2. С. 25–28.

11. Гакман А. В., Дудко М. В., Кузнецов В. А., Медвідь А. М. Характеристика здоров'язберігаючої компетентності майбутніх учителів фізичної культури у структурі професійної підготовки. *Науковий часопис Українського держ. ун-ту ім. М. Драгоманова*. Серія 15. 2024. № 8(181). С. 50–54. [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.8\(181\).09](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.8(181).09)

12. Гакман А., Медвідь А., Первухіна С. Здоров'язбережувальна компетентність майбутнього вчителя фізичної культури: термінологічний наратив в умовах сучасності. *Науковий часопис Українського держ. ун-ту ім. М. Драгоманова*. Серія 15. 2024. № 3(175). С. 51–56. [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.3\(175\).08](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.3(175).08)

13. Гарбар Д. Обґрунтування програми формування здоров'язберігаючої компетентності майбутніх вчителів фізичної культури у процесі фахової підготовки. *Physical Culture and Sport: Scientific Perspective*. 2025. Т. 1, № 1. С. 107–113. [https://doi.org/10.31891/pcs.2025.1\(1\).14](https://doi.org/10.31891/pcs.2025.1(1).14)

14. Гринченко І. Б. Професійна підготовка майбутніх учителів фізичного виховання: досвід європейських країн. *Засоби навчальної та науково-дослідної роботи*. 2014. № 42. С. 39–50.

15. Гуменюк С. Актуальність використання засобів інноваційних технологій у фаховій підготовці майбутніх учителів фізичної культури. *Physical education, sport and health culture in modern society*. 2015. № 2(30). С. 5–9.

16. Іваній І. В. Сутнісна характеристика здоров'язбережувальної компетентності вчителя фізичної культури. *Олімпійський та паралімпійський спорт*, 2023. (1), 12-15.

17. *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи* [За заг. ред. О. В. Овчарук]. К. : К.І.С., 2004. 112 с. С. 86–90.

18. Лук'янченко М. І. Особливості організації здоров'язберігаючого освітнього середовища. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітніх школах*. Запоріжжя, 2012. С. 118–125.

19. Піддячий М. І. Теоретичні засади формування здоров'язберігаючої компетентності старшокласників у освітньому процесі. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені МП Драгоманова. Серія: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*, 2021. 3(15), 311-313.

20. Проценко А. А., Гарбар Д. Професійна компетентність майбутніх вчителів фізичної культури: здоров'язберігаючий аспект. *Науковий часопис Українського держ. ун-ту ім. М. Драгоманова*. Серія 15. 2024. № 7(180). С. 143–147. [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.7\(180\).29](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.7(180).29)

21. Проценко А. А., Гарбар Д. Фахова підготовка майбутніх учителів фізичної культури у закладах вищої освіти як актуальна проблема сучасної науки та освітньої практики. *Науковий часопис Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. 2023. № 9(169). С. 135–139. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.9\(169\).29](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.9(169).29)

22. Сафонов Д. А., Черненко С. А. Професійна підготовка фахівців з фізичного виховання і спорту за кордоном (Сполучені Штати Америки). *Педагогіка й сучасні аспекти фізичного виховання*. 2020. С. 312.

23. Цигура Г. О. Формування здоров'язбережувальної компетентності студентів у змісті їхньої індивідуальної освітньої траєкторії. Матеріали п'ятого міжнародного симпозіуму «Освіта і здоров'я підрастаючого покоління»: Зб. наук. Праць / За ред. Білик В.Г. Київ : Алатон, 2023. Вип. 5. С. 146-148.

24. Шамич О. М. Іваннікова Г. В., Сердюк Л. З. *Фізична культура і спорт як основа здоров'я і благополуччя особистості*: навч. посіб. Київ : КНУБА, Талком, 2023. 129 с.